

Lars Kratz i Mantorp är född och uppväxt i Orsa. Han jobbade åt ASG-åkaren Hasse Vik i Orsa och har många minnen från Dalarnas åkerier. Lars har samlat ihop bilder och delar med sig av sina berättelser.

Av Bo Norvinge (text och foto)
Lars Kratz, Jan Forsling (foto)

Man kan säga att Lars Kratz växte upp med Hans Wik och hans åkeri i Orsa, senare Mora, från liten fram till 1980. Som pojke på mitten av 60-talet tvättade han lastbilarna på helgerna och åkte ofta med Hans som matsäck. En episod glömmmer han aldrig:

– Vi lastade 63 ton ankarkätting på kättingfabriken i Orsa till Kalmar med 33 meter Scania-Vabis LS76 med trailer och släp. I en av de branta backarna fick jag sitta i förarstolen samtidigt som Hasse klättrade ut på utsidan av bilen och tryckte in kallstarten för att få extra kraft. Hem var det lika mycket i gatsten, berättar Lars.

Lars Kratz är lastbilfantast med många mil i ryggen. På fritiden bygger han gärna lastbilsmodeller.

Ett liv på landets vägar

Hans Wik från Orsa hade tidigare kört hos Bilspeditionsåkaren Folke Nordström som startade åkeri 1967 med en grusbil och strax senare ett trailerekipage.

Snart blev det fler styckegods-bilar i linjetrafik för ASG genom köpet av Västeråslinjerna från Nisse Hagströms i Färnäs. Hans Wik fick linjen Borlänge-Västerås för SWB som ingick i ASG.

Hans skaffade sig senare även linjen Mora-Sundsvall och körde bland annat sprit från Sundsvall över till Sveg på den tiden då det var i trälådor. Dessutom en trailer på Finland och Norge.

– När jag var 20 år och precis fått trafik kort fick jag lotsa Sundsvalls-bilen. Det blev långa dagar att köra från Mora upp till Särna, Idre, Grövelsjön, Sälen, Malung, ibland till norska gränsen i båda ändarna och ner till Särna igen.

På våren var vägen ofta avstängd mellan Särna och Sälen. Då blev det tio mil extra genom Älvdalen.

– Det var lika stort område som han som körde Stockholm-Sundsvall, minns Lars.

Lars körde lite för Wik redan innan han fått sitt trafik kort, vilket är preskriberat idag. Bland annat en sommar då Wibe i Mora som tillverkade tv- och radiomaster, belysningsstolpar och stegar flyttade från sina tre gamla anläggningar till den nybyggda utanför Mora.

Annars förkom lotsningar i Falun och förarbyten mellan Rättvik och Mora.

– Det fanns några kontrollfickor, där var man livrädd varje gång man körde förbi, medger Lars.

Hans Wik hade som mest 15 bilar och ville att det skulle vara snyggt. Varenda sommar när allt låg nere blåstrade de av delar av flottan och

ekipagen målades upp så allt var fint till semestrarna var över.

– Hasse Wik var en sådan att man kunde sätta vad som helst i nävarna på honom och han gjorde i ordning det. Han köpte till exempel ett släp av Gunnar Abrahamsson i Umeå som var krockat bak. Halva vagnen var förstörd.

– Hasse drog in släpet i verkstaden och efter två år kom det ut, berättar Lars och förklarar att Hans gjorde allt själv.

Förutom när det var nytt och det fanns garanti. Då åkte de in på Scania, och det var bara Scania. Några Volvo kom inte på gården. Något som troligen gjort Lars Kratz till den inbitna Scaniafantast han är idag.

De flesta bilarna och släpen som passerade åkeriet köptes begagnade och Hans fixade till dem till nyskick. Men 1970 köptes två nya bilar, en Scania LS110 och en LBS140.

– De säger att det var Dalarnas första V8:a, säger Lars och berättar om några inkörningsproblem med bilen.

– En vevstake gick genom blocket och en gång brann elsystemet upp i fronten, men sedan gick den klockrent.

140:an fick gå tungt med två virkestravar på bilen och fyra på släpet, mest för Timbertrading till Iggesunds Bruk men det kunde även bli turer till Söderhamn. Den andra bilen var en Scania LS110 som Arne "Månis" Johnsson fick. Bara någon eller några månader senare råkade den ut för en olycka då en lots i Mora tog en ökad kurva för fort, välte och klippte en telefonstolpe.

Ramen fick riktas och hytten bytas. Allt lackerades åter i midnattsblått och vitt men hytten fick även vitt tak då "Månis" ansåg att detta höll värmen borta. Den nya

Dragbilen, en Scania-Vabis LS76 årsmodell 1967, var en av Hans Wiks första. Den lämnades in bytte när två nya bilar beställdes 1970.

1970 fick Hans Wik ut en ny Scania LS110 tillsammans med en LBS140. 110:an tilldelades Arne "Månis" Johnsson.

En rad med Wiks LBS140:or. Den närmaste i bild sägs vara Dalarnas första och ska enligt registret finnas kvar.

Hans Wiks ASG-målade LBS140 gick på Norge och Finland. Notera skylten med ASG Norden Trafik och ommärkning till 150.

Wiks Scania LS110, 1972, körde spån från Siljansågen till Grums. Senare gick bilen åt Gagnef-Floda LBC som hade flistransporterna till Karskär.

Scania LS110:an var den första lastbil Lars Kratz körde. Pojken på fotsteget heter Martin Svennar.

” Några Volvo kom inte på gården. Något som troligen gjort Lars Kratz till den inbitna Scaniafantast han är idag.

vägar

I hytten

Namn: Lars Kratz.
Bor: Mantorp.
Sysselsättning: Lastbilschaufför.
Först körda lastbil: Scania LS110.
Favoritlastbil: Scania LBS140.
Antal lastbilar just nu: Flera modeller.

Som 20-åring fick Lars Kratz trafik kortet och började köra hos Hans Wik. Men han hade som så många andra förr i tiden kört en hel del innan det också.

Forsllings pedantskötta ekipage stack verkligen ut. Deras två identiska LBS76:or från 1967 som användes under ett par tre år var inga undantag.

En ny design kännetecknar Forsllings bilar på 70-talet. Åkeriets gula och blå bilar på ASG följde även de mönstret.

En av Forsllings Scania-Vabis LS76:or. Det var en -65:a som under andra halvan av 60-talet hos Ljusneföretaget byttes in 1968 och hamnade i Svärdsjö.

Vit hytt med originalstripes var helt i tiden på den Scania R142 från 1981 som Jan Forslling hade.

Finlandstrailern hade stor tank under. Det var när det var ransonering. Då tankade de upp den i Finland och tog med sig bränsle hem, minns Lars som kommer ihåg bilen med mycket kort hjulbas som stötig. 'På de dåliga vägarna hoppade den så hemskt att njurarna höll på att sätta sig som halsmandlar!'

färgkombinationen användes till alla bilar i fortsättningen. Någon ASG-lackering blev det aldrig trots att åkeriet var ASG-transportörer. En bas på ASG Borlänge påpekade att de skulle måla om bilarna.

Men Hans hävdade att Morakontoret som Wiks körde för särbehandlade ett annat åkeri och inte gav Wiks bilar tillräckligt att göra, och därför behövde stötta upp för andra kunder med sina neutrala bilar.

Ett undantag fanns. I alla fall ett tag innan den målades om, och det var den Scania LBS140 dragbil som Hans köpt från en åkare i Falun och som till en början gick på Norge för att med tiden rulla allt mer på Finland.

Finlandstrailern hade stor tank under. Det var när det var ransonering. Då tankade de upp den i Finland och tog med sig bränsle hem, minns Lars som kommer ihåg bilen med mycket kort hjulbas som stötig.

På de dåliga vägarna hoppade den så hemskt att njurarna höll på att sätta sig som halsmandlar! Men

så satte de på singelhjul bak och den blev något bättre.

Hans Wik avvecklade så småningom mycket av verksamheten men hans söner Ronny och Reine tog över och driver sedan dess Bröderna Wiks Åkeri AB och är anslutna till Dala-Frakt. Vagnparken består nu mest av lastväxlare. Ett annat åkeri som ligger Lars varmt om hjärtat och som han gärna berättar om är bröderna Forsllings åkeri i Falun.

Det var deras bilar Lars övningskörde och körde upp med för trafik kortet 1975.

Jag bodde i Orsa men fick åka till Falun där trafikskolan låg. Övningskörde gjorde jag två gånger i Forsllings bilar och körde sedan upp i Jannes Scania LBS140, berättar Lars och tar fram bilder han fått från Bo och Jan Forslling.

O Forslling & Söner hade starka kopplingar till Ljusne-Woxna AB (Ström-Ljusne AB efter 1965).

Olof Forslling var områdets återförsäljare för deras produkter och

bröderna körde under 60-talet från Ljusnebolagets sågverk, plywood- och boardfabriker samt från tillverkningen av monteringsfärdiga trähus. Ofta blev det plåt som hemlass. Men under 70-talets nedläggning av hustillverkningen och dåliga år för plywood- och boardtillverkningen övergick Forslling till att bli ASG-transportör med linjen Borlänge-Hudiksvall.

Många som minns intygar att deras bilar var exceptionellt pedantskötta och fina under alla år.

Ibland kom de också nästan körande i skjorta och slips. Det syns inte på dem att de varit iväg och jobbat, berättar Lars och skrattar.

Lars hoppade runt lite efter tiden hos Hasse Wik som tog slut 1980.

1981 bar det med flyttlass iväg ner till Angered, Göteborg. Lars fick jobb på Volvo Personvagnar och hamnade på bandet. Men skiftjobb tröttnade han på snart, speciellt efter han fått barn. Till slut sökte han sig till Volvo Lastvagnars centralförråd i Tuve. 1987 flyttade Lars hem till

Dalarna igen. Först Borlänge med en tid på ASG-terminalen och sedan hem till Orsa där han åter hamnade i en lastbil och körde hus hos Tommy Wallner.

Jag körde även extra för Pekka Lundgren, en Scania R142, en systerbil till den i utställningssammanhang välkända bilen som Lennart Beck körde, berättar Lars.

Från 1991 till 1994 jobbade han också åt Lasse Wenngren i Rättvik och körde en bil på linjen Mora-Östergötland.

Sedan 2012 kör Lars för Tommy Nordberghs i Hjärnarp med ett tillfälligt avhopp under ett år på Schenkeråkeriet Skänninge Gods-transport inne på BT i Mjölby. Nordberghs med 171 egna ekipage har ett 40-tal av bilar stationerade i Mjölby och det är några av dessa Lars rattar på sträckan Mjölby-Helsingborg-Halmstad-Mjölby några dagar i veckan med kylt, fryst och kolonialt. Vägen är alltså fortfarande Lars Kratz liv, ett liv med många fina minnen från förr. □

Snyggt tradarekipage från Jan Forsllings Åkeri. En Scania LBS141 från 1979 med blanka kapslar på hela ekipaget.

Forslling hade några anläggningsbilar. Här deras 60-tals Volvo Titan med boggikärra.

Forsllings Volvo Titan flankerad av åkeriets två Scania-Vabis LS76:or.

Hans Wik hade en LS110 anläggningsbil från 1969 bland tradarna. Det var med anläggningsbil han startade ...

En alldeles nylevererad och rödskyltad Scania-Vabis LS76 utanför Bil & Buss i Falun.

I mitten av 70-talet blev det ny bil, en Scania LBS140. Först som timmerbil och senare byggde Hans Wik ett eget flak på den.

Nyleverans februari 1965. Till en början var bilarna hos Forsllings försedda med kapell. De plockades av längre in på 60-talet.